

වත්තල ප්‍රාදේශීය සභාව
ගම්පහ දිස්ත්‍රික්කය

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉදිරිපත් කිරීම

2017 වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන 2018 මාර්තු 29 දින විගණකයට ඉදිරිපත් කර තිබූ අතර එම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳ විගණකාධිපතිවරයාගේ වාර්තාව 2018 ඔක්තෝබර් 22 දින සභාපතිවරයාට යවා ඇත.

1.2 තත්ත්වාග්‍රණය කළ මතය

මෙම වාර්තාවේ 1.3 ජේදයේ දක්වා ඇති කරුණු වලින් වන බලපෑම් හැර, මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලින් 2017 දෙසැම්බර් 31 දිනට වත්තල ප්‍රාදේශීය සභාවේ මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය ත්‍රියාකාරීත්වය පොදුවේ ගිණුම්කරණ මූලධර්මවලට අනුකූලව සත්‍ය හා සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබැඳු කරන බව මා දරන්නාවූ මතය වේ.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳ අදහස් දක්වීම

1.3.1 ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්ති

ස්ථාවර වත්කම් ගිණුම තැබීමට අදාළව ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තියක් හඳුනාගෙන තිබුණත් ඒ අනුව ස්ථාවර වත්කම් ගිණුම ගලපා නොතිබුණි..

1.3.2 ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

පහත දැක්වෙන ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු නිරික්ෂණය විය.

(අ) කටුනායක අධිවේගී මාර්ගය ඉදිකිරීමේදී කඩා ඉවත්කරන ලද ඉද්දමල්වත්ත ප්‍රජාගාලාව ඉඩම හා ගොඩනැගිලි යටතේ පෙන්වීම නිසා රු.64,339ක්න් වත්කම් වැඩියෙන් දක්වා තිබුණි.

(ආ) ඉඩම හා ගොඩනැගිලි උපලේඛනයේ දක්වා ඇති ඉඩම 10 ක වටිනාකම තක්සේරුකර ගිණුම්ගතකර නොතිබුණි.

(ඇ) ප්‍රාදේශීය සභා ප්‍රධාන කාර්යාලයේ ස්ථානගතකර ඇති රුපියල් ලක්ෂ 48 ක් වටිනා විදුලි උත්පාදන යන්ත්‍රය මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට ඇතුළත්කර නොතිබුණි.

1.3.3 නොසැසුලුණු ගිණුම

(අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දැක්වෙන වත්කම් අයිතම 06 ක ගේෂයන් හා ඒවාට අදාළ උපයෝගී ලේඛනවල දැක්වෙන ගේෂයන් අතර රු.66,551,608 ක වෙනසක් විය.

(ආ) ඉදිරිපත් කළ ගිණුම අනුව 2017 දෙසැම්බර් 31 දිනට පොදු ගබඩා තොග ගේෂය රු.4,438,025 ක් වූ නමුත් එදිනට තොග සත්‍යාපන වාර්තා අනුව ගේෂය රු.3,052,292 ක් වූයෙන් රු.1,385,733 ක වෙනසක් විය.

1.3.4 ලැබිය යුතු හා ගෙවියෙයුතු ගිණුම

(අ) ලැබිය යුතු ගිණුම

දික්තිවීම ජීවවායු ඒකකයට අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණ අධිකාරියෙන් බදවාගත් ආරක්ෂක නිලධාරීට වැටුප් ලෙස 2012 ඔක්තෝබර් 30 මස රු.25,000 ක් සභාවෙන් ගෙවා තිබුණද 2018 අප්‍රේල් 12 දින වන විටත් එම ආයතනයෙන් මූදල් ප්‍රතිපූරණය කරවා ගෙන නොතිබුණි.

(ආ) ගෙවිය යුතු ගිණුම්

- (i) 2016 වර්ෂයේ එහි වරිපනම් එකතුකිරීම වෙනුවෙන් ගෙවිය යුතු කොමිස් මුදල් ලෙස නම් කළ නිලධාරීන් දෙදෙනෙකුට වෙන් කළ රු.157,012 ක් ගෙවා තොත්තුණි.
- (ii) 2013 වර්ෂයේ සිට ඉදිරියට ගෙන එන ශ්‍රී ලංකා ඉංජිනේරු සංස්ථාවට ගෙවිය යුතු රු.64,774 ක මුදලක් නිරවුල් කර තොත්තුණි.
- (iii) ජල කර්මාන්ත ගබඩාව ලෙස තම් කරන ලද හඳුනා තොගත් රු.729,708 ක ගේජයක් 2008 වර්ෂයේ සිට නිරවුල් කිරීමකින් තොරව ඉදිරියට ගෙනවින් තුවුණි.

1.3.5 විගණනය සඳහා අවශ්‍ය ලිඛිත සාක්ෂි තොමූත්තිවීම්

යේප සනාථ කිරීම හා ලේඛනගත සාක්ෂි විගණනයට ඉදිරිපත් තොකිරීම නිසා එකතුව රු.149,364,875 ක්වූ ගිණුම යේප 10 ක් විගණනයේදී සතුවුදායක ලෙස සත්‍යාක්ෂණය කිරීමට තොගැකි විය.

1.3.6 නීති, රීති, රෙගුලාසි හා කළමනාකරණ තීරණවලට අනුකූල තොවීම්

1987 අංක 15 දැන ප්‍රාදේශීය සභා පනතේ 219 වගන්තියට අනුකූල තොවන පරිදි සභාවේ සහිකයකුගේ හාර්යාවකට උත්සව ගාලාව බඳු දී තිබූ අතර 2009 මැයි 30 දින සිට එම උත්සව ගාලාවෙන් රු.774,800 ක මුදලක් අයවිය යුතුව තුවුණි.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

ඉදිරිපත් කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුව 2017 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා සභාවේ ප්‍රනාරාවර්තන වියදම ඉක්මවූ ආදායම රු.78,739,806 ක් වූ අතර, ඊට අනුරූපීව ඉකුත් වර්ෂයේ ප්‍රනාරාවර්තන වියදම ඉක්මවූ ආදායම රු.80,472,115 ක් විය.

2.2 මූල්‍ය පාලනය

සභා අරමුදල් උපරිම ප්‍රතිලාභ ලැබිය හැකි පරිදි සැලසුම් සහගතව ප්‍රදේශයේ ජනතාවට වැයකිරීම සභාවේ අරමුණ වූවද, ස්ථාවර තැන්පත 36 ක රු.මිලියන 144.1 ක මුදලක් ආයෝජනය කර තුවුණි.

2.3 ආදායම් පරිපාලනය

2.3.1 ඇයේතමේන්තුගත ආදායම්, බිල්කළ ආදායම්, රස්කළ ආදායම් හා නිහ ආදායම්

සමාලෝචන වර්ෂයට හා ඉකුත් වර්ෂයට අදාළව ඉදිරිපත්කර තුවූ ඇයේතමේන්තුගත ආදායම්, බිල්කළ ආදායම්, රස්කළ ආදායම් හා නිහ ආදායම් පිළිබඳ තොරතුරු පහත දැක්වේ.

ආදායම් ප්‍රහවය	ඇයේතමේන්තු ගත ආදායම	2017 වර්ෂය				2016 වර්ෂය			
		විල	රු.	විල	රු.	විල	රු.	විල	රු.
වරිපනම් හා බඳු	75,300,000	80,694,386	91,680,253	66,553,360	77,850,000	79,874,262	98,345,136	77,539,227	
කුලී	5,372,100	4,714,085	4,897,709	6,545,445	5,026,500	5,544,477	6,234,084	6,729,069	
බලපත්‍ර ගාස්තු	3,225,000	3,978,855	5,022,660	-	3,410,000	3,488,963	3,690,423	1,043,805	
වෙනත් ආදායම්	240,215,500	-	241,905,893	-	203,982,500	-	249,769,417	-	

2.3.2 ආදායම් රස්කිරීමේ කාර්යසාධනය

පුරුෂ වර්ෂයේ රස්කිල ආදායම රු. මිලියන 358.03 ව සාපේක්ෂව සමාලෝචන වර්ෂයේ රස්කිල ආදායම රු. මිලියන 343.50 දක්වා රු. මිලියන 14.53 කින් අඩුවී තිබුණි.

2.3.3 වර්පනම් හා බඳු

2017 දෙසැම්බර් 31 දිනට රු.66,553,360 ක් වූ හිහි වර්පනම් ගේෂය තුළ වසර 1 සිට වසර 5 දක්වා රු.36,994,450 ක්, වසර 5 සිට වසර 10 දක්වා රු.14,418,036 ක් හා වසර 10 ට වැඩි රු. 15,140,874 ක් ද ඇතුළත් වූ අතර, මෙම ආදායම් අයකර ගැනීමට සහාව විසින් ප්‍රමාණවත් පියවරක් ගෙන නොතිබුණි.

2.3.4 කඩකුලී

කෙරවලපිටිය වෙළඳ සංකීරණයේ කඩකාමර 27 කින් රු.4, 139,748 ක කඩ කුලියක් 2012 වසරේ සිට හිහිව තිබු අතර එම හිහි මුදල් අයකර ගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.

2.3.5 බලපත්‍ර ගාස්තු

වෙළඳ ස්ථාන හිමියන්ගෙන් මුදල් ලබාගෙන රිසිට්පතක් නිකුත් කර තිබු නමුත් වෙළඳ බලපත්‍ර නිකුත් කර නොතිබු අවස්ථා කිහිපයක් අනාවරණය විය.

2.3.6 වෙනත් ආදායම්

(අ) පරිසර බලපත්‍ර

සහා බල ප්‍රදේශයේ පවතින ලී මේල්ල, යාන්ත්‍රික වූ මඩු, නිවාසු නිකේතන, ඉන්ධන පිරවුම්භල්, ඇඹරුම්භල්, මුද්‍රණාල, තෙල් මේල්ල හා උත්සව ගාලා ඇතුළත් අනෙකුත් ව්‍යාපාර ආයතන අනිවාර්යයෙන්ම පරිසර බලපත්‍ර ලබා ගත යුතු වූවද, බල ප්‍රදේශයේ පිහිටි ආයතන 05 ක් පරිසර බලපත්‍ර ලබා ගෙන නොතිබුණි.

(ආ) දැන්වීම් පුවරු ආදායම

1987 අංක 15 දරන ප්‍රාදේශීය සහා පනතේ 122 හා 126 වගන්ති හා 2015 දෙසැම්බර් 28 දිනැති අංක 1947/6 දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රයේ පල කරන ලද 1952 අංක 06 දරන පළාත් පාලන ආයතන (සම්මත අනුරු ව්‍යාපාරය) පනතේ 01 වන උප ලේඛනය ප්‍රකාරව සහා බලසීමාවට අයත් ප්‍රදේශයේ ඇති සියලුම දැන්වීම් පුවරුවලින් ගාස්තු අයකළයුතු වූවද, දැන්වීම් පුවරු දහයකින් ගාස්තු අයකර නොතිබුණි.

(ඇ) සම්ප්‍රේෂණ කුළුණු ආදායම

- (i) විදුලී සංදේශ නියාමන කොමිෂන් සහාවේ අනුමත ලැයිස්තුව අනුව ස්ථාපිත කර ඇති සහා බල ප්‍රදේශයට අයත් දුරකථන කුළුණු සියල්ල හඳුනාගෙන 2009 අප්‍රේල් 17 දිනැති අංක 1597/8 දරන අති විශේෂ ගැසට් පත්‍රයේ V වන උපලේඛනයේ V වන වගන්තිය ප්‍රකාරව ආදායම එකතු කර ගත යුතු වූවන්, වැළිසර උප කාර්යාල බල ප්‍රදේශයේ තිබෙන දුරකථන කුළුණුවලින් ආදායම් කිසිවක් එකතු කර නොතිබුණි.
- (ii) ප්‍රාදේශීය සහා බල ප්‍රදේශයේ දුරකථන කුළුණුවල සවිකරන ලද තරංග තුවමාරු උපකරණ අයත් ආයතනවලින් ව්‍යාපාර බඳු අයකිරීමට පියවර ගෙන නොතිබුණි.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කාර්ය සාධනය

ප්‍රාදේශීය සහා පනතේ 3 වන වගන්තිය යටතේ මහජන සෞඛ්‍ය පෙළු උපයෝගිතා සේවා සහ පොදු මෘමාවත් පිළිබඳ කාරණ විධිමත් කිරීම හා පාලනය කිරීම, ජනතාවගේ සුබ විහරණය, පහසුව හා පුහුණාධනය යන සහාව විසින් ඉටුකළයුතුව තිබුණු කරනවායන් ඉටුකිරීම පිළිබඳ අනාවරණය වූ කරුණු පහත දැක්වේ.

(අ) අතරු ව්‍යවස්ථා

ප්‍රාදේශීය සභා පනතේ 126 වගන්තිය යටතේ ප්‍රධාන කාරණා 15 ක් ඉටුකිරීම සඳහා අතරු ව්‍යවස්ථා පැනවිය යුතුව තිබූ තමුන් 2017 දෙසැම්බර් 31 දින වන විටත් කාරණා 12 ක් වෙනුවෙන් පමණක් අතරු ව්‍යවස්ථා පනවා තිබුණි.

(ආ) ක්‍රියාකාර සැලැස්ම

පනවා තිබූ අතරු ව්‍යවස්ථා අනුව සභාව විසින් ඉටුකළ යුතුව තිබුණු කර්තවායන් වෙනුවෙන් වාර්ෂික ක්‍රියාකාර සැලැස්ම පිළියෙළකර තිබුණන් 2017 වර්ෂයේ ක්‍රියාකාර සැලැස්මට ඇතුළත් වූ ක්‍රියාකාරකම 04 ක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට අපොගාසන්වී තිබුණි.

(ඇ) අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ ලබා නොගැනීම.

හැදැල උප කාර්යාලයට අයන් කඩකාමර 08 ක් 2007 වර්ෂයේ සිට අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ අත්පත්කර ගැනීමෙන් තොරව පැවතුණි.

(ඇ) සන අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය

- (i) 2008 ජූලි 30 දින අංක 1560/06 දරන ගැසට් පත්‍රයේ 18 (1) පරිදි වාර්ෂික අයවුය ලේඛනයේ කසල දාරින් දාරට එකතු කිරීමේ වියදම් පියවා ගැනීම සඳහා ගාස්තු නියමකර නොතිබුණි.
- (ii) ඉහත සඳහන් ගැසට්පත්‍රය හා 2008 පෙබරවාරි 01 දිනැති අංක 1534/18 දරන ගැසට් පත්‍රය ප්‍රකාරව කසල බුදු හෝ ගාස්තු පනවා නොතිබුණි.

(ඉ) තිරසර සංවර්ධන තුළක්ක

තිරසර සංවර්ධන තුළක්ක සපුරා ගැනීම වෙනුවෙන් සභාව විසින් පහත සඳහන් ව්‍යාපෘති සිදුකර තිබුණි.

- (i) පළාත් පාලන ආයතන බලපෑද්‍ය තුළ පදිංචිකරුවන්ගේ දිලිඹුකම පිටුදැකීම වෙනුවෙන් ස්වයංකියා වැඩසටහනක් ලෙස අඩුආදායම්ලාභී පවුල් 25 කට 2017 මැයි 26 හා ජූනි 09 දින වල පාවහන් නිෂ්පාදනය පිළිබඳ පූහුණුව ලබාදී දෙසැම්බර් 08, 09 හා 10 දින වල සහ තුළ පාවහන් අලෙවිපොළක් ද පවත්වා තිබුණි. මේ සඳහා රු.150,000 ක මුදලක් සමාලෝචිත වර්ෂය තුළදී වැයකර තිබුණි.
- (ii) සභා අරමුදල් වලින් රු.7,500 ක් වැය කරමින් රුක් රෝපණය හා ගෙවතු වගාව පිළිබඳව වැඩසටහනක් 2017 වර්ෂයේ ක්‍රියාත්මක කර තිබුණි.
- (iii) අඩු ආදායම්ලාභී පවුල්වල පාසල් දරුවන්ට පාවහන් ලබාදීම සඳහා රු.392,974 ක් වැයකර තිබුණි.

3.2 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

2012 සිට 2014 දෙසැම්බර් දක්වා මිලයට ගන් භාවිතා නොවන ගබඩා භාණ්ඩ තොගයක් ගබඩාවේ තිබූ අතර එවන් භාණ්ඩ හඳුනාගෙන ගබඩාවෙන් ඉවත් කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.

3.3 මානව සම්පත් කළමනාකරණය

(අ) සේවක පුරුෂීජාති හා අත්‍යිරික්ත

සමාලෝචිත වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දිනට අනුමත හා තත්‍ය කාර්ය මණ්ඩලය පිළිබඳ විස්තර පහත පරිදි විය.

ගේණිය	අනුමත	තත්‍ය	පුරුෂීජාති
මාණ්ඩලික	02	02	-
තෘත්තියික	01	01	-
ද්විතීයික	59	54	05

ප්‍රාථමික	142	116	26
රා.ප.ව. 25/2014 අනුව	47	46	01
----	----	-----	
	<u>251</u>	<u>219</u>	<u>32</u>

සමාලෝචන වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දිනට අනුමත කාර්ය මණ්ඩලයේ පූස්තකාලයාධිපති තනතුරක් , ආදායම පරිපාලක තනතුරු 03 ක්, ලදරු පාසල් ගුරු තනතුරක්, රියදුරු තනතුරු 06 ක්, සෞඛ්‍ය කමිකරු තනතුරු 07 ක්, වැඩ ක්ෂේත්‍ර කමිකරු තනතුරු 09 ක් සහ කාර්යාල කාර්ය සභායක තනතුරු 03 ක් පුරුෂපාඩු වී තිබුණි.

- (ආ) වර්ෂ 15 කට අධික කාලයක සිට අයනොවී පවතින රු.94,380 ක සේවක භය ගේෂයක් අයකර ගැනීමට පියවර ගෙන නොතිබුණි.

3.4 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

සභාවට අයත් උපකාර්යාල තුනෙහිම වරිපතම දේපල 2008 වර්ෂයේ තක්සේරු කර වර්ෂ 9 ක් පමණ ගතවී තිබුණු බැවින් දේපලවල වර්තමාන අගය පදනම් කරගෙන තක්සේරු ප්‍රතිශේෂනයක් සිදුකර ගැනීමට සභාව අපොගාසන්වීම නිසා සභා බල ප්‍රමේණයේ දේපල එකක 57,113 කින් අයකළහැකි යාවත්කාලීන බඳු ප්‍රමාණය අයකරගත නොහැකිවී තිබුණි.

3.5 වත්කම් කළමනාකරණය

3.5.1 වත්කම් ලේඛනගත නොකිරීම.

මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල යතුරුපැදි 03 ක් වශයෙන් දක්වා තිබුණද භෞතික වත්කම් පරීක්ෂාවේදී යතුරුපැදි 02 ක් පමණක් තිබුණි.

3.5.2 නඩත්තු හා අලන්වැඩියා සිදු නොකිරීම.

සභාව සතු කැබේ රථයක් සහ අත්පුශක්ටරයක් වාහන අංගනය තුළ දිරාපත් වෙමින් දිර්ස කාලයක සිට නිබෙන බව නිරීක්ෂණය වූ අතර එම වාහන සුදුසු පරිදි අලන්වැඩියා කිරීමට හෝ අපහරණය කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.

3.5.3 පවරා නොගත් වත්කම්

සභාව සතු ඉඩම් හා ගොඩනැගිලිවලට අදාළව ඔප්පු හෝ පැවරුම් නියෝග හා පිළිරුපත් ලබාගෙන නොතිබු දේපල 19 ක් හා දේපලෙහි අයිතිය නිරවුල් කරගෙන ඔප්පු සකස්කර නොමැති ඉඩම් 30 ක් හැඳු උප කාර්යාලයේ ද, එවැනි දේපල 27 ක් වැළිසර උප කාර්යාලයේ හා 16 ක් පමුණුගම උප කාර්යාලයේ තිබුණි.

3.5.4 වත්කම් අන්සතු කිරීම

1988 වර්ෂයේදී අගරදගුරු භිමිපාණේ විසින් රු. 188,000 වටිනාකමක් මත තැගී ඔප්පුවකින් වත්තල ප්‍රාදේශීය සභාවට පිරිනමන ලද අක්කර 11 රුඩි 02 පරවස් 11 ක් විශාල උස්වැටකේයාව පාරස් වත්ත ඉඩම්, 1991 වර්ෂයේදී ඉඩම් කොටස් 57 ක් හෝ ඊට ආසන්න සංඛ්‍යාවකට බෙදා තැගී ඔප්පු මගින් ඉඩම් අන්සතුකර තිබුණි.

3.5.5 නිෂ්ක්‍රීය හා උනා උපයෝගීත වත්කම්

පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.

- (ඇ) කොන්ත්‍රීට් මිශ්‍රණ යන්තුයක් ප්‍රයෝගනයට ගැනීමකින් නොරව ප්‍රධාන කාර්යාලයේ තිබුණි.

- (ඇ) වටිනාකම හැඳුනාගත නොහැකි සභාව සතු වසර 08 ක් පමණ පැරණි වාහන 05 ක් අභාවිතව තිබුණි.

3.6 ප්‍රසම්පාදනය

වාර්ෂික ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම

2006 ජනවාරි 25 දිනැති ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝගීතායන වකුලේ අංක 8 හි 4.2.1 (ඒ) සහ (සි) පරිදි ප්‍රධාන ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම හා වාර්ෂික විස්තරාත්මක සැලැස්ම පිළියෙළකර නොතිබුණි.

4. යහපාලනය හා ගිණුම් කටයුතු භාවය

අයවැය පාලනය

ව්‍යාපෘති 06 ක් සඳහා ඇස්තමේන්තුගත රු.49,500,000 ක මුළු ප්‍රතිපාදනයම ඉතිරිවි තිබුණි.

5. පද්ධති හා පාලනය

විගණනයේදී නිරික්ෂණය වූ අඩුපාඩු වරින්වර සහාවේ අවධානයට යොමුකර ඇති අතර පහත සඳහන් පාලන ක්ෂේත්‍රයන් කෙරෙහි විශේෂ අවධානය යොමු කළ යුතුය.

<u>පද්ධතිය</u>	<u>අඩුපාඩුව</u>
(අ) ආදායම් පරිපාලනය	<ul style="list-style-type: none"> (i) යාවත්කාලීනව දේපල තක්සේරු නොකිරීම. (ii) හිහ ආදායම් එකතු කිරීමට කටයුතු නොකිරීම. (iii) නව ආදායම් ප්‍රහවයන් හඳුනාගෙන ආදායම් රස් නොකිරීම.
(ආ) අයවැය පාලනය	<ul style="list-style-type: none"> (i) ඇස්තමේන්තුගත මුල්‍ය ප්‍රතිපාදන භාවිතා නොකිරීම. (ii) අධි වෙන්කිරීම තිබේ.
(ඇ) වත්කම් කළමනාකරණය	<ul style="list-style-type: none"> (i) ලිමිකම් ඔප්පු ලබා නොගැනීම. (ii) වත්කම් පිළිබඳ ලේඛන පවත්වා නොගැනීම. (iii) පිරිවැය නොමැති ස්ථාවර වත්කම්වල වචනාකම තක්සේරුකර ගිණුම්ගත නොකිරීම.
(ඈ) සන අපද්‍රව්‍ය කළමනාකරණය	<ul style="list-style-type: none"> (i) කසල එකතු කිරීම හා බැහැර කිරීම පිළිබඳව ජනතාව දැනුවත් නොකිරීම. (ii) කසල බදු අය නොකිරීම.